

Edukacja dla bezpieczeństwa

dr Tomasz Grad
RODN „WOM” w Katowicach
2024

Podstawy prawne realizacji EDB

- ▶ Rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia
- ▶ Uzasadnienie do rozporządzenia w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia
- ▶ Rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej
- ▶ Uzasadnienie do rozporządzenia w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej

EDB

- ▶ Zgodnie z dokumentem „**edukacja dla bezpieczeństwa służy przygotowaniu uczniów do właściwego zachowania i odpowiednich reakcji w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla zdrowia i życia oraz w stanach nadzwyczajnych.**”
- ▶ Przedmiot obejmuje treści kształcenia z zakresu bezpieczeństwa państwa, treści dotyczące organizacji działań ratowniczych, pierwszej pomocy oraz edukacji obronnej”.
- ▶ Zgodnie z przepisami rozporządzenia, podstawa programowa reguluje sposób i warunki kształcenia uczniów w poszczególnych typach szkół.
- ▶ Określa również szczegółowy zakres wiedzy i umiejętności wymaganych na kolejnych etapach edukacyjnych.

Preambuła

- ▶ Bezpieczeństwo państwa jest pojmowane jako obszar wiedzy, który objaśnia działanie mechanizmów rządzących zapewnieniem ładu, porządku i stabilności społeczności ludzkich, towarzyszących temu koncepcji, metod i form postępowania.
- ▶ Kształcenie w ramach przygotowania do działania w stanach nadzwyczajnych ma charakter **interdyscyplinarny**, nastawiony na skuteczne działanie i radzenie sobie poszczególnych jednostek w sytuacjach określonych zagrożeń.
- ▶ Celem zajęć z edukacji dla bezpieczeństwa jest przekazanie uczniom **wiedzy** o zagrożeniach dnia codziennego i w stanach nadzwyczajnych oraz wykształcenie w nich **praktycznych umiejętności** w tym obszarze.

cd

- ▶ Jedną z najważniejszych umiejętności zdobywanych w szkole jest **umiejętność udzielania pierwszej pomocy**.
- ▶ Już na wczesnym etapie edukacji należy wprowadzić zagadnienia związane z ochroną zdrowia i życia: ocenę bezpieczeństwa miejsca zdarzenia, rozpoznanie potencjalnego zagrożenia życia na podstawie prostych objawów, skuteczne wezwanie pomocy, podejmowanie wstępnych czynności ratujących życie.”,

Strzelectwo

- ▶ W przypadku zajęć ze **strzelectwa** przewidziany został trwający dwa najbliższe lata szkolne okres przejściowy.
- ▶ Oznacza to, że zmieniona podstawa programowa edukacji dla bezpieczeństwa w zakresie umiejętności strzeleckich z wykorzystaniem broni kulowej, pneumatycznej, replik broni strzeleckiej (ASG), strzelnic wirtualnych albo laserowych będzie realizowana począwszy od roku szkolnego 2024/2025.
- ▶ W powiatach, w których szkoły mają dostęp do sprzętu i strzelnicy, obowiązek przeprowadzenia szkolenia strzeleckiego, już jest realizowany.
- ▶ Placówki bez wyposażenia przeprowadzają jedynie pewne elementy szkolenia, mając możliwość zrealizować w pełni wymóg programowy w roku szkolnym 2024/2025.

cd

- ▶ W przypadku szkół, które na terenie danego powiatu: mają dostęp do broni kulowej, pneumatycznej, replik broni strzeleckiej (ASG), strzelnic wirtualnych albo laserowych – wymóg ten był realizowany od roku szkolnego 2022/2023;
- ▶ nie mają dostępu do broni kulowej, pneumatycznej, replik broni strzeleckiej (ASG), strzelnic wirtualnych albo laserowych – wymóg ten był realizowany w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 w miarę istniejących możliwości.

Podstawa programowa

- ▶ ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI I NAUKI z dnia 1 sierpnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej

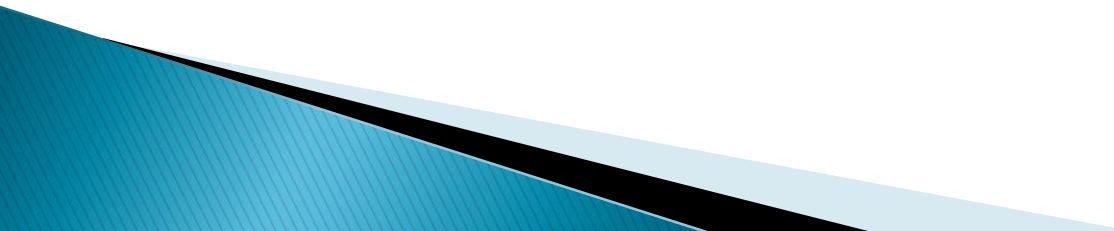
Uzasadnienie zmiany

- ▶ Wzrastające zagrożenie bezpieczeństwa państwa wymaga uzupełniania celów kształcenia i treści nauczania przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa o kwestie związane z **obronnością państwa, nabyciem umiejętności strzelectwa oraz przygotowaniem uczniów do radzenia sobie z zagrożeniami wywołanymi działaniami wojennymi oraz podstawami ratownictwa taktycznego.**
- ▶ Zaprojektowane zmiany w podstawie programowej dla przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa w przypadku szkół ponadpodstawowych zostały przygotowane z uwzględnieniem **aktualnej liczby godzin** zajęć tego przedmiotu oraz przy założeniu kontynuacji wiedzy nabytej na **poziomie teoretycznym w szkole podstawowej.**

cd

- ▶ W przypadku szkoły podstawowej zajęcia z tego zakresu powinny być przeprowadzane w większej części **w formie teoretycznej**, ze stopniowym wprowadzaniem elementów praktycznych.
- ▶ Zgodnie z proponowaną zmianą podstawy programowej dla przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa na poziomie szkoły średniej, pod względem teoretycznym **stanowi pogłębienie** treści przewidzianych w szkole podstawowej, a w zakresie praktycznym akcentuje **konieczność** **wykształcenia umiejętności zastosowania nabytej wiedzy w sytuacjach krytycznych.**

Warunki realizacji

- ▶ Niezwykle istotne jest, aby w trakcie nauczania przedmiotu koncentrować się na kluczowych problemach, **szczególnie w aspekcie praktycznym, poświęcając im najwięcej czasu.**
 - ▶ W ramach realizacji celu „Rozumienie istoty bezpieczeństwa państwa” ważne jest, aby korzystać **z pomocy multimedialnych**, które przybliżą uczniom istotę bezpieczeństwa i charakterystykę jego zagrożeń.
-

cd

- ▶ Zajęcia w tym przypadku powinny też **być wspomagane** wizytami w instytucjach państwowych, stojących na straży bezpieczeństwa.
- ▶ Istotne znaczenie w rozwoju młodzieży ma wychowanie mające na celu kształtowanie postawy patriotycznej oraz poczucia odpowiedzialności za dorobek minionych pokoleń.

Ważny obowiązek!

- ▶ Obowiązkowe szkolenie dla nauczycieli nadające uprawnienia do nauczania pierwszej pomocy szkołach i placówkach oświatowych
- ▶ Podstawa prawna:
 - Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2009 r. w sprawie przygotowania nauczycieli do prowadzenia zajęć edukacyjnych w zakresie udzielania pierwszej pomocy.*
 - art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. z 2020 r. poz. 882).
 - § 11 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli .

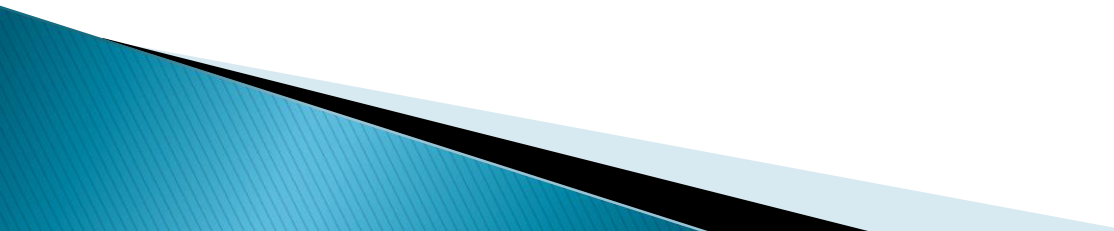
cd

- ▶ Ważne jest skorelowanie treści nauczania przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa z innymi przedmiotami, w tym z **wychowaniem fizycznym, oraz z programem wychowawczo–profilaktycznym szkoły.**
- ▶ Problematyka zdrowia i jego uwarunkowań należy do zagadnień bardzo złożonych, wielodyscyplinarnych

Zajęcia mogą być uzupełniane innymi formami, wśród których wymienić można:

- ▶ wizyty w instytucjach ratowniczych;
 - ▶ spotkania, prelekcje, wykłady z policjantami, strażnikami miejskimi, ratownikami medycznymi, kombatanami, ekologami, psychologami itp.;
 - ▶ udział w konkursach, których zakres jest zbieżny z problematyką przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa.
 - ▶ WOM od tego roku(maj 2025) będzie organizował I Wojewódzki Konkurs wiedzy i umiejętności w zakresie EDB.
 - ▶ Zapraszamy do śledzenia naszej strony.
-

Wybrane zalecenia organizacyjne do podstawy programowej

- ▶ Osiągnięcie przez uczniów umiejętności składania i rozkładania broni, jak również prowadzenie zajęć ze strzelectwa powinno być realizowane przy użyciu **różnego rodzaju broni**.
 - ▶ Wymaga to współpracy z jednostkami wojskowymi lub organizacjami proobronnymi.
 - ▶ Zajęcia mogą być realizowane przy użyciu środków własnych szkoły, jak również przez wykorzystanie strzelnic, strzelnic wirtualnych i laserowych znajdujących się w posiadaniu jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów.
-

Zasady BHJP w szkole i podczas zajęć

- ▶ Szkoły i placówki realizują różnego typu zajęcia. Szkolne , pozaszkolne i pozalekcyjne, w tym wycieczki, wyjścia a także półkolonie, obozy, itp.
- ▶ Mogą też organizować wiele różnych imprez, np. zawody, wystawy, bale i dyskoteki, andrzejki, akademie na rozpoczęcie lub zakończenie roku, jasełka, mikołajki, festyny rodzinne itp.
- ▶ Jeśli organizatorem jest szkoła, a uczestnikami jej uczniowie/wychowankowie/ podopieczni, nauczyciele i zaproszeni goście, nie ulega wątpliwości, że to szkoła a przede wszystkim jej dyrektor oraz nauczyciele są odpowiedzialni za zapewnienie im bezpieczeństwa.

- ▶ Regulacje prawne mówią również o konieczności zapewnienia bezpieczeństwa **w czasie zajęć organizowanych przez szkołę poza jej obiektami**
§ 2. Rozporządzenia MENiS z 31 grudnia 2002 roku – w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach)
- ▶ W tym przypadku określenie „zajęcia” należy rozumieć szeroko, przepisy rozporządzenia nie zawężają go bowiem wyłącznie do zajęć dydaktycznych lecz wszelkich zajęć.
- ▶ Dla przykładu, jeżeli placówka jest **organizatorem np. Wyjścia na miejską strzelnicę sportową**, to pomimo obowiązujących tam zasad i regulaminów, nadal **dyrektor oraz organizujący nauczyciele tejże szkoły** są odpowiedzialni za bezpieczeństwo, i to zarówno swoich uczniów, jak i ich osób towarzyszących.

cd

- ▶ Przepisy prawa nakładają na dyrektora, nauczycieli i opiekunów, szereg obowiązków, które mają zapewnić przebywającym w placówce uczniom i wychowankom bezpieczne warunki nauki.
- ▶ Ich nieprzestrzeganie będzie skutkowało nie tylko ewentualną odpowiedzialnością finansową placówki oraz dyscyplinarną winnego niedopatrzeń personelu.
- ▶ Uchybienia w zakresie szkolnego BHP mogą przede wszystkim doprowadzić do wielu niebezpiecznych dla życia i zdrowia uczniów/wychowanków, wypadków

Podstawa prawna

Art. 6. KN Nauczyciel obowiązany jest:

1) rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę;

cd

Art. 7. KN

1. Dyrektor sprawuje opiekę nad dziećmi i młodzieżą uczącą się w szkole.

2. Dyrektor szkoły odpowiedzialny jest w szczególności za:

- ▶ zapewnienie bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę.

Rozporządzenie MENiS ws. BHP w szkołach

§ 2; § 3.1; § 3.2:

- ▶ Dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole lub placówce, a także bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę lub placówkę poza obiektami należącymi do tych jednostek.

z rozporządzenia

- ▶ Prowadzenie zajęć odbywa się pod nadzorem **upoważnionych** do tego osób.
- ▶ W czasie zajęć, zawodów sportowych i imprez organizowanych przez szkołę, uczniowie nie mogą **pozostawać bez opieki osób do tego upoważnionych**

cd

- ▶ § 39. Niedopuszczalne jest wydawanie osobom pozostającym pod opieką szkoły lub placówki sprzętu, którego użycie może stwarzać **zagrożenie dla zdrowia lub życia**, w tym dysku, kuli, młota, oszczepu, łuku, szpady, sportowej broni strzeleckiej – jeżeli szkoła nie ma możliwości zapewnienia warunków bezpiecznego korzystania z tego sprzętu. (**teraz dodatkowo dochodzi strzelectwo w ramach EDB**)

Art. 427 Kodeksu Cywilnego

- ▶ Kto z **mocy ustawy lub umowy** jest zobowiązany do nadzoru nad osobą, której z powodu **wieku** albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można, ten obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej przez tę osobę, chyba że **uczynił zadość obowiązкови nadzoru** albo że szkoda byłaby powstała także przy starannym wykonywaniu nadzoru.
- ▶ Przepis ten stosuje się również do osób wykonywających bez obowiązku ustawowego ani umownego stałą pieczę nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można.

Kodeks karny dla nauczycieli

- ▶ Dla nauczycieli, którym powierzono opiekę nad dzieckiem, najistotniejsze będzie brzmienie art. 160 § 2 KK.
- ▶ Określono w nim zasady odpowiedzialności **tzw. gwaranta**, którego obowiązkiem jest podjęcie wszelkich działań (oczywiście zgodnych z prawem), które uchronią osobę znajdującą się pod opieką przed negatywnymi konsekwencjami.
- ▶ Dyrektor szkoły i nauczyciele na mocy ustaw szczególnych (Karta Nauczyciela, ustawa Prawo oświatowe, ustawa o systemie oświaty) są zobowiązani do szczególnej opieki nad powierzonymi im uczniami.

cd

- ▶ Zgodnie z art.115 §19 Kodeksu karnego osobą pełniącą funkcję publiczną jest funkcjonariusz publiczny, członek organu samorządowego, osoba zatrudniona w jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi.
- ▶ Odnosząc te kryteria do nauczycieli i nauczycieli akademickich stwierdzić należy, iż **wszystkie osoby** wykonujące obowiązki nauczycielskie (dydaktyczne, wychowawcze, opiekuńcze), są osobami **pełniącymi funkcje publiczne**.
- ▶ Funkcje publiczne pełnią wszyscy nauczyciele, wszyscy też narażeni są na odpowiedzialność karną związaną z nieprawidłowościami w zakresie pełnienia funkcji publicznych.

cd

- ▶ Pewne jest to, że od chwili przekroczenia przez ucznia progu szkoły odpowiedzialność za jego zdrowie, życie i czyny ponosi szkoła.
- ▶ Szkoła jest tzw. gwarantem bezpieczeństwa każdego dziecka, na którym ciąży bardzo duża odpowiedzialność, zarówno cywilna, jak i karna.
- ▶ Oczywiście odpowiedzialności tej nie podlega szkoła jako instytucja, ale w zależności od tego, z jakim naruszeniem przepisów mamy do czynienia, odpowiedzialności podlegać będą dyrektor i poszczególni pracownicy placówki oświatowej.
- ▶ Z punktu widzenia tematu najważniejszą sprawą jest ewentualna odpowiedzialność karna za działanie sprzeczne z prawem lub zaniechanie działania nakazanego przepisami prawa.

Ważne!

- ▶ Strzelnica, choć przeznaczona do ćwiczeń, może stać się bardzo niebezpiecznym miejscem. Należy bezwzględnie pamiętać, że znajduje się tam broń palna. Szczególną uwagę należy zachować w obecności młodych osób, które mogą nie zdawać sobie sprawy, w jakim niebezpieczeństwie mogą się znaleźć.
- ▶ Niezbędne jest, aby uczniowie przestrzegali zasad, które panują na każdej strzelnicy.

Dziękuję za uwagę

Kontakt: dr Tomasz Grad

tel: 32 2582209 w 208

mail: tg@womkat.edu.pl

